

ת"פ 49115/05 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 49115-05-17 מדינת ישראל נ' פלוני
בפני כבוד השופט איתן כהן

בעניין: מדינת ישראל
המאשימה
נגד
פלוני
הנאשם

הכרעת דין

לאחר שהודעת לי על זכוי הנאשם מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום, להלן יובאו הnimוקים להחלטתי.

כללי

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום שענינו איום על עובד סוציאלי, עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

עובדות כתב האישום

2. על פי כתב האישום, ביום 22.07.2016 בשעה 13:05 נטען הנאשם על העובד הסוציאלי האמון על הטיפול בילדיו, מר אח"ב (להלן: "המתלון"), בפגיעה שלא כדין בגופו, וזאת בכוונה להפחיתו ובאותן נסיבות, שלח הנאשם הודעה דואר אלקטרוני למטלון ובה כתב: "**לא נשכח ולא נסלח... מידה כנגד מידה לא בטלה, וגונב איש ומכו, ונמצא בידו, _____**", כאשר הנאשם מכוען בדבריו לאמור בספר שמות פרק כ"א פסוק ט"ז, "וגונב איש ומכו, ונמצא בידו, מות יומת". זאת, על רקע הוצאה 6 מיליון של הנאשם תחת צו בית משפט במסגרת חוץ ביתית.

תשובה הנאשם לכתב האישום

3. הנאשם כפר באשמה. בתשובתו לאיושם אישר שכتب את הדברים המיויחסים לו, אך טען שאלה לא מהווים עבירה פלילתית. כן טען שדבריו הוצאו מהקשרם, וכי יש לפרש אותם על רקע ממשעות הפסוק

ובקשר להתנהלות המתלוון.

גדר המחלוקת

4. אין מחלוקת על כך שהנאשם כתב את הדברים שיויחסו לו בדו"ר אלקטרוני ששלח למתלוון.

השאלה שנותרה בחלוקת היא אפוא משפטית, האם אמירותו של הנאשם משלכות עבירה איומים, כמשמעותה בסעיף 192 לחוק העונשין?

דין והכרעה

5. לאחר שבחנתי את האמירות בזיקה לגרסת הנאשם ובזיקה להקשרן, מצאתי שלא מדובר בדברי איום הן בשל כך שאין לנאשם שליטה על התמימות הדברים והן בשל כך שלא מדובר בפגיעה "שלא כדין".

אפרט את הנימוקים העומדים בבסיס מסקנתי.

תמצית עדות המתלוון

6. המתלוון העיד שהוא עובד סוציאלי לחוק נוער בלשכת הרווחה ברמת אשקל בירושלים, וכי במסגרת תפקידו, הוא אחראי על תיק הנזקקות של ששת ילדי הקטינים של הנאשם. על הרקע להיכרותו עם הנאשם סייפר, שבתקופות ועדת "תכנון טיפול" בעניינים של הקטינים, הוא נפגש עם הנאשם מספר מפגשים, שבסיוםם הגיע את התרשומותו לבית המשפט. בית המשפט הכיר בששת ילדי הקטינים של הנאשם כנזקקים וציווה על הוצאתם ממשמרות ההורים (פרוטוקול עמ' 7).

המתלוון העיד על כך שהקשר של הנאשם עם לשכת הרווחה לעומתי מאד, וכי יחסו לגורמי הרווחה עין ותוקפני. סייפר שהוא מתקשר עם הנאשם באמצעות דוא"ר אלקטרוני בלבד, וזאת ממשום שהנאשם מנתק לאלתר את הטלפון לשמע שיחות מלשכת הרווחה. המתלוון טען שבדרך כלל מшиб לו הנאשם להודעות "**בטקסט מאד פוגעני, רווי אמירות תוקפניות, כינויים**" (פרוטוקול עמ' 8), וכי הנאשם נהג כלפי בעלילות מילולית (פרוטוקול עמ' 15).

7. על תחושת האים שחש לאחר קבלת המיל מושא כתוב האישום, העיד כך:

"**חשיבות לי לציין שמאז ועד היום ביוצאי מלשכת הרווחה, אני מתבונן ימינה ושמאליה לראות שאין מישחו שמנסה ספציפית מצד הנאשם, להגיא אליו... מאז ועד היום אני מסתובב עם גז פלפל כתובאה מהתנהלות האיש**" (פרוטוקול עמ' 8-7).

ובהמשך, כשנשאל מדוע התיעץ עם הממוניים עליו ולא מסר תלונה מידית במשטרה, השיב:

עמוד 2

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il

"אני חש מאויים. נקודה. האופרציה הנגזרת כעוגב בלשכה היא נגזרת של דין והחלטה אין מטפלים אבל אני הרגשתי מאויים. נקודה. ועד היום אני מרגיש מאויים. נקודה... כשהאיש כותב לי פסוק כמו שכותב אני יודע מה המשמעות. אני מרגיש מאויים" (פרוטוקול עמ' 11).

תמצית עדות הנאשם

8. הנאשם העיד שבשנתיהם האחרונות פתח ב-29 הליכים משפטיים שונים, שבהם הוא דרש את טובתם של ידיו ואת קיומו הקשר עמו. תלונתו כלפי המתלוון נוגעת לכך שלא מיידע אותו על ביטולי פגישות עם ידיו, ומונע ממנו לקיים עמו שיחות טלפון (פרוטוקול עמ' 17). סיפר שתמיד הוא פונה למתלוון תחילת "בלשון נקייה ומכובדת", אך זוכה ממנו לתשובות ציניות שלחן הוא מшиб כ"אב שליבו שותת" (פרוטוקול עמ' 18). לדבריו, המתלוון מתנצל לו (פרוטוקול עמ' 20).

9. על הנسبות שבעיטין שלח את הودעת הדוא"ל מושא כתב האישום, ובה ציטוט הפסוק "גונב איש ומכו", טען:

"אחר שיח אורך לגבי קיום החלטות בית המשפט לנוער שלצערה הרוב של מערכת המשפט אין למשה ניתנות לאכיפה אלא על ידי פקיד הסעד, הייתה חייב לציין בפני העו"ס כי ברגע שהוא בוחר להחמיר מעבר לתנאי המפגש המינימליים שניתנו לו הוא פוגע בנפשותם של הקטינים ממש. בתור אדם דתי הוא יודע שם הינו נמצאים במקום שאוכף את דיני התורה, הוא היה מוזמן לבית דין ונotonin דין וחשבון על מעשיו... בית דין מעולם לא היה מוציא אדם להורג. הוא היה מסביר לנאים את החומרה שבמעשיו, שאף על פי שהוא לא רוצה את הילדים האלה ממש, אך הוא וודאי רוצה את נפשם בפיגועה (כך במקור, צ"ל - בפגיעה, א.כ.) הבלתי מידית" (פרוטוקול עמ' 19).

בהתיחס לביטוי "מידה כנגד מידת", הסביר:

"הגמר אומרת כל המידות בטלו. מידה כנגד מידת לא בטלת. היום אחרי ששנהדרין גلتת מילשכת הגזית בטלו דיני מטה. אחרי ששנהדרין הפסיקו לסמור את הדיינים של הדור הבא, פסקו דיני קנסות. אין דין רשאי לפ██וק קנס לאדם אחר עד שיבנה בית המשפט (כך במקור, צ"ל - המקדש, א.כ) אבל מידת אחת נשארה, שנאמרה בפרק אבות 'על דעתך אטפוך וסוף מטיפיך יטיפון'. בתרגום מילולי - על שהימתה המיתוך וסוף ממיתך למות'. ברור לכלם שפרק אבות לא התכוון לאים במידה על אדם. הוא מלמד אותנו על הכלל שאדם שעשה רע ואין אפשרות למי שקיבל רע ממנו להחזיר לו, תמיד יימצא על ידי מסובב הסיבות מי שיפגע בו כשם שהוא פגע" (פרוטוקול עמ' 19).

כשנשאל האם הפסוק בכתב האישום הוא אכן, השיב - "לא" (פרוטוקול עמ' 22).

כשנשאל מדוע כתב את הדברים, השיב:

"מכיוון שהמתلون מפר בצורה עקבית את החלטות ביהם"ש ואין בידי להביא את בהםמ"ש לאכוף את ההחלטה, פניתי אליו בתזכורת כדין שאנו מחויבים מסוימת לפחות לקיימם את מה שהחוק האזרחי קובע ואם אפשר לשאוף לכך לכיוון של כמה שיטור אוניות ביחס עמו יגידו... זה תזכורת לבונשטיין... שקיים דין כדין בו הוא יהיה מחויב אם היה ניתן לאכוף זאת, לעומת סנהדרין ולענות מודיע שהוא מפר את הוראת הדינים" (פרוטוקול עמ' 23).

רקע נורומי:

10. ביהם"ש העליון (כב' השופט ברק ארז) בע"פ 8736/15 צובי נגד מדינת ישראל (17.02.2018) (להלן: "ענין צובי") סיכם את ההלכות הידועות הנוגעות לעבירות האזומים, כך:

"[...] עבירות האזומים נועדה להגן על שלוחות נפשו וביתחונו של הפרט, כמו גם על חופש הפעולה והבחירה שלו... עבירה זו היא עבירה התנהגוותית, ולכן אין צורך להוכיח כי האזום אכן השיג את מטרתו של המאוזם וכי ההפחה או ההקנטה מתמשה. די בפעולת האזום עצמה שנקלטה בחושיו של המאוזם, אם בוצעה מתוך כוונה להפחיד או להקניט, כדי לגבות את העבירה. את שאלת התקיימותו של האזום יש לבחון לפי אמת-מידה אובייקטיבית, דהיינו אם יש בדברים כדי להטיל אימה בלבו של אדם מן היישוב בהתחשב בנסיבות האזום. מאפיין נוסף של עבירת האזומים הוא שעבירה זו מגבילה את חופש הביטוי. סיוגו של ביתו כאזום מוציא את הביטוי אל מחוץ לתחום הביטוי המוגן. על כן, ככל שיינתן פירוש רחב יותר למושג האזום כך יעצמו המגבילות על חופש הביטוי של הדבר...".

11. עוד נקבע בפסקה שיש להבחין בין "אזום" כמשמעותו בnormה האוסרת, לازהרה או עצה שאינה באה בגדר איום, וזאת באמצעות מבחן השליטה. כך, דברי השופט ברק (כתוארו דאז) בע"פ 103/88 LICHTMAN נגד מדינת ישראל (06.09.1989):

"[...] קו הגבול בין איזום לבין אזהרה אינו מדויק. דומה כי ניתן להיעזר בבחן העזר הבא: האם יש לדובר שליטה או השפעה על אפשרות התමשותה של הסכנה שעליה הוא מתריע. אם התשובה היא חיוב - הדבר שולט על התמשות האזהרה - יש לראותו כמאזם, ולא אך ממשי. [...]".

כן נקבע, שדי בכך שבחן השליטה מתקיים בחלוקת מהביתויים, כדי שההתיקחות להודעה בכללותה תהיה כל איזום ממשי. כך, נקבע שהbatei "דין מוות" הפר את ההודעה כולה לאזום (בע"פ 88/04 ורטהיימר נגד מדינת ישראל (01.04.2004), "ענין ורטהיימר").

12. כאמור, כולל עבירות האזומים גם את הרכיב הנסיבתי "שלא כדין", דהיינו, היעדר הצדקה בדיון לגורם אותה פגיעה. נקבע, שהרכיב "שלא כדין" בעבירות האזומים יוצר הבחנה בין אזהרות, התראות וביטויים

שהם בעלי אופי מותר, ובין התנוגות שהמחוקק אסר עליהם (ע"פ 3779/94 **חמדני נגד מדינת ישראל** (11.02.1998)).

בעניין צובי דלעיל, הוצגו הגישות השונות לפרשנותו של הרכיב "שלא כדי":

"[...]שתי גישות עיקריות להבנתו של הרכיב "שלא כדי". לפי גישה אחת, הנחשבת לגישה מצומצמת, יש להתייחס לתנאי זה כדדרישה שיתקיים איסור נוסף שחל על התנוגות בנסיבות נפרדת מזו המגדירה את העבירה, במשפט הפלילי או האזרחי. לפי גישה אחרת, הנחשבת לגישה מרוחיבה, ההtanוגות הנדונה אינה אמורה להיות אסורה בנסיבות נפרדת, וכי בכך שאין הצדק כלשהו בדיון לאותה התנוגות".

בהמשך, הוצע לשלב בין שתי הגישות:

[...] ניתן לחשב על גישה, שאotta אני מזכה לכנות "הגישה המשולבת", לפיה לצורך התקיימות הרכיב "שלא כדי" בעבירה פלילתית, על הטענה להוכיח בשלב ראשון קיומו של איסור נפרד, פלילי או אזרחי, על התנוגות הנדונה בעבירה, אך בשלב שני, הנאשם יהיה רשאי להציג הצדק בדיון להתנוגות הנדונה, ובכך להביא לזכויו".

מן הכלל אל הפרט: האם דבריו של הנאשם משכילים עבירות איומים?

13. לאחר שהצבתי מבחןים אלה לניגוד ענייני, אבחן את הتبטאויות הנאשם לאורים.
14. דברי האיום שמוכיחים לנושם ממוקדים בביטויים: "**לא נשכח ולא נסלח**", "**מידה כנגד מידת לא בטלה**", ו- "**גונב איש ומכרו, ונמצא בידו, _____**".

מדובר בעבירה ביטוי שיש לפרשה בנסיבות כדי לא לפגוע בחופש הביטוי שהוכר כזכות יסוד חוקתית. נוסף על כך, כיוון שה הנאשם ציטט בביטויים הלכתיים ידועים ופסק מן התורה במקורו, יש לבחון את אלה על פי הקשרם.

15. אשר לביטוי "**לא נשכח ולא נסלח**": לא מדובר בביטוי שימושת מעת ממנו, כשהוא עומד בפני עצמו, כוונה לפגיעה כלשהי במתלוון. לפיכך, הדברים על פי פשוטם אינם מהווים איום. יתרון שההצטרפותו של ביטוי זה לביטויים אחרים בהודעה אשר מהווים איום, קיבל ביטוי זה גוון שונה או משמעות אחרת המחזקת את אותם דברי איום. לפיכך יש לבחון את החלקים האחרים בדברי הנאשם טרם תוסק מסקנה סופית לגביו.

16. אשר לביטוי "**מידה כנגד מידת לא בטלה**": הקשרו של ביטוי זה אינו כרוך בקריאה לפגיעה זומה באדם כלשהו

אלא מדובר בעיקרון המופיע בדברי חז"ל, שעניינו דרכו של הקדוש ברוך הוא לזמן לאדם גמול על חטאיו בהלימה למעשה.

ובמה דברים אמרו? בגמרה (מסכת סוטה, ח' ע"ב) נדון העיקרון של מידת כנגד מידת. הגمراה מביאה את דברי המשנה שזו לשונם: **"במידה שאדם מודד בה, מודדים לו"**. בהסתמך על עיקרון זה מראה הגمراה מדוע העונש המוטל על האישה הסוטה הוא "מידה כנגד מידת" ביחס לחתתה, וכך גם בנוגע לאים המוזכרים בתנ"ר שלגביהם מוצאת הגمراה הקבלה בין הדריך שבנה נפרע מהם הקב"ה למידה שבה חטאו.

רעיון זה מובא גם במדרש בבראשית רבה (בראשית ט'): **"אמר רבי סימון בשם רבי שמואן בר אבא כל המידות בטלו, מידה כנגד מידה לא בטלה"**.

היגיון הגלום ברעיון זה הוא שאליו היה העונש מגיע במנותך מן החטא, לא הייתה לאדם דרך לקשר בין החטא לעונשו. לפיקח, הקדוש ברוך הוא נפרע מהאדם בדרך של מידת כנגד מידת כדי שיתקן את מעשיו (אלשיך (יירא ט')).

ומכל מקום, הביטוי בהקשרו הדתי אינו ביטוי הקורא לפגיעה במאן דהוא, אלא מפני לעיקרון כלל הכל בעולם וממנו וידי הקדוש ברוך הוא ולא בידי אדם.

עיקרון זה מומחש בסיפור שמופיע במשנה (מסכת אבות פרק ב'). מסופר שם על הלל שראה גולגולת שצפה על פני המים ואמר לה: **"על דעתפת אטפוף, וסוף מטיפיך יטופון"** (תרגום מרארמית: "על שהצפת הציפור וסוף של מציף לצוף"). מדובר במקרה של שימושו הוא שאין מקרים אלא גלגל חוזר בעולםומי שעווה רע מקבל את גמולו, מידת כנגד מידת. כלומר, האדם שרצח, נרצח ממשום שרצה אדם אחר, וגולגולתו צפה בנהר. אולם גם מי שרצה את הרוצח, סופו להירצת.

לפיכך, לא מצאתי שביטוי זה מקיים את מבחן השליטה או מהו איום בפגיעה שלא כדין, ויש לראות בנאשם מזהיר בלבד.

17. אשר לביטוי "זונב איש ומכוון, ונמצא בידו, ____": כפי שנכתב בכתב האישום, הכוונה היא לפסק מספר שמות פרק כ"א פסוק ט"ז שזו לשונו: **"זונב איש ומכוון, ונמצא בידו, מות ימת"**.

גם בנוגע לציטוט פסוק זה, לא מצאתי שמדובר בדברי איום.

כידוע, הסמכות לדון אדם ל민ה על סמך האיסורים שבתורה נתונה לסנהדרין. הסנהדרין מנתה 23 דיינים מומחים שננסכו איש מפי איש עד למשה מסיני. אף הסנהדרין הייתה דנה אדם ל민ה רק לעיתים נדירות כיוון שמצויה על בית הדין להפוך עד כמה שניתן לזכותם של הנידונים למוות. בהתאם לכך נאמרו במסנה (מסכת מכות א', משנה י') הדברים הבאים: **"סנהדרין נהוגת בארץ ובחוצה הארץ. סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חובלנית. רבי אלעזר בן**

עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, אילו היוו בסנהדרין לא נגدم מעולם".

הנאשם ציטט את הפסוק במקורו, אף השמיט את התיבה "מוות יומת", כפי הנראה כדי לא לכתוב אותה במפורש שזו מידת של גסות לב. בכך שונה עניינו מזה שנדרן בעניין ורהת"מר לעיל. שם, השתמש הנאשםם בביתוי "דין מוות" שנאמר ללא הקשר ברור ומפורש, ועל כן נקבע שמהבחן השליטה מתקיים בו ויש בכך להשילך גם על חלקים נוספים בהודעה המוקלטת.

בחינת הפסוק על פי מקורו ובהקשרו, מעלה שמדובר באיסור מדורייתי על חטיפת אדם ומכירתו. הנאשם רומז לכך שהמתלונן עבר עבירה זו עת מלא את תפקידו והוציא את ילדיו של הנאשם ממשמרתו. העונש הקבוע בתורה על איסור זה הוא מיתה. אין כוונת התורה שהעובר על האיסור יهرיג בידי כל אדם, אלא יש צורך שבית הדין (סנהדרין) ידון את החוטא למיתה.

כידוע, ביום משחרב בית המקדש אין סנהדרין ועל כן אין טריבונל דתי שבסמכותו לדון אדם למיתה, כך שלא מדובר בעניין בעל משמעות מעשית אלא הצהרתית בלבד.

בנסיבות אלה, לא מדובר בכונה לפגיעה שלא כדי או בשליטה של הנאשם על התוצאה והדברים שנאמרו הם בגדיר זההה דתית גרידא ועל כן לא מדובר בדבר איום.

סוף דבר

18. החלטתי אפוא לזכות את הנאשם לאחר שמצאתו שהדברים שכתב למתלונן - אף שהם מכוערים, בוטים, ראויים לגינוי, ומוטב היה שלא יאמרו, אינם מהווים דברי איום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים בתוך 45 ימים מהיום.

ניתנה היום, כ"ה تموز תשע"ט, 28 ביולי 2019, בהיעדר הצדדים.